A Természet- és Környezetvédő Tanárok Konferenciájának állásfoglalása

Környezeti nevelés - Ökológiai kultúrák
1992. december 5-6.

1. A környezeti műveltség és az ökológiai kultúra megszerzése minden magyar állampolgár joga. Ennek intézményes lehetőségét a közoktatás és felsőoktatás biztosítja az óvodai neveléstől a posztgraduális képzésig bezárólag. Ezért fontosnak tartjuk, hogy a környezeti nevelés egyetlen ívet alkosson az iskolai nevelés integráns részeként az oktatás minden szintjén, az aktuális és szükséges ismeretrendszer és nevelési cél szerint elrendezett műveltségi anyagban. Szakmai garancia, ha az elvárások a követelményekben is megjelennek.

2. A Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete által javasolt környezeti nevelés követelményrendszer tartalmazza a nevelési és műveltségi területek elvárásait, ennek továbbfejlesztésével az egyesület felkínálja a NAT-hoz készülő dokumentum kidolgozásában való részvételét. Ebben a munkában elengedhetetlen a környezeti nevelés ügyében elkötelezett egyéb szakmai szervezetek részvétele.

3. Javasoljuk, hogy a közoktatás kezdeményezze a felsőoktatás képesítési követelményeinek megfogalmazásakor az olyan ökológiai szemléletű pedagógusképzést, amelynek hatásaként a nevelőmunkában is eredmények várhatók a közoktatás intézményrendszerében.

4. Üdvözöljük a két minisztérium együttműködési megállapodását és javasoljuk, hogy közös erővel oldják meg a jelenleg kulcskérdésnek mutatkozó problémát, a pedagógusok továbbképzését, biztosítva annak megfelelő hátterét. Meggyőződésünk, hogy a környezeti nevelés eredményesebb megoldása olyan szemléletformáláson múlik, amely segíti a módszertani kultúra gazdagítását és a nevelés-oktatás tárgyi feltételeinek fejlesztését (például megfelelő tankönyvek, taneszközök, módszertani segédletek létrehozását).

5. A nevelési-oktatási rendszer középtávú és távlati fejlesztési programjaiban jelenjenek meg a környezettel kapcsolatos műszaki, jogi, gazdasági és kulturális (művészet, társadalomtudomány, hitvilág) összetevők az általános és szakmai műveltség részeként. A szakképzésben is érvényesíteni kell azt a szemléletet, hogy minden, a környezetre ható emberi cselekedetet össze kell egyeztetni a természet törvényeivel, illetve gondoskodni kell a szakterületekre jellemző környezetbarát technológiák oktatásáról.

Megállapodás

a MKM és a KTM között a társadalom környezettudatának fejlesztését szolgáló feladatok megvalósítására

A művelődési és közoktatási miniszter, valamint a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

– figyelemmel a Magyar Köztársaság Kormányának Nemzeti Megújhodás Programjára és az ENSz Környezet és Fejlődés Világkonferenciáján elfogadott dokumentumokra,

– tudomásul véve a mindkét minisztérium összetett feladatrendszeréből adódó

integrációs feladatokat,

– elismerve a környezeti nevelésben, oktatásban és szemléletformálásban eddig elért eredményeket,

– számolva azzal, hogy hatékony környezetvédelmet csak a közgondolkodás és a társadalmi-gazdasági cselekvés megváltoztatásával lehet megvalósítani,

– meghatározónak tekintve e folyamatban a nevelési és oktatási rendszer, ill. a közművelődés szerepét,

kinyilvánítják az együttes cselekvés szükségességét.

Az együttműködésben résztvevők elfogadják az IUCN (World Conversation Union = Világvédelmi Unió) meghatározását, miszerint a környezeti nevelés és oktatás célja a korszerű környezeti világképpel és kultúrával rendelkező személyiségek nevelése, akik a természettel és környezetükkel harmóniában élnek, felelősen gondolkodnak róla és tudatosan cselekszenek érte.

Hangsúlyozzák,hogy a környezeti nevelés átfogó, összehangolt stratégiát igényel. A környezetet a természeti és épített összetevők egységes egészeként kezelik. Irányadónak tekintik a fenntartható fejlődés elveit.

Nagy figyelmet fordítanak a személyiségfejlesztő és közösségformáló tevékenységre, a korszerű európai gondolkodásmód és etika követelményeire.

Mindezek érdekében az együttműködés az alábbi területekre terjed ki:

I. A közoktatás és szakképzés

Az óvodai nevelés és az alapfokú nevelés-oktatás folyamatában a természetszeretet és a környezetkultúra fejlesztése kapjon jelentőségének megfelelő szerepet.

A Nemzeti Alaptanterv megfogalmazza a környezeti nevelés-oktatás alapelveit és alapkövetelményeit. A nevelési-oktatási rendszer középtávú és távlati oktatás-fejlesztési programjaiban, tanterveiben és tankönyveiben jelenjenek meg a környezettel kapcsolatos műszaki, jogi, gazdasági és kulturális összetevők is az általános, ill. szakmai műveltség részeként.

A nevelési-oktatási folyamatban a környezet megismertetése, megszerettetése és védelme következetesen jusson érvényre.

A szakképzésben érvényesíteni kell az ökológiai szemléletet és gondoskodni kell a szakterületekre jellemző környezetbarát technológiák oktatásáról.

A pedagógusképzés és továbbképzés a környezeti nevelés és szemléletformálás kulcskérdése. Elő kell segíteni a pedagógusok módszertani kultúrájának és a környezeti nevelés-oktatás tárgyi feltételeinek fejlesztését.

Minden felsőoktatási intézményben kívánatos a környezettudományi ismeretek oktatása. A felsőoktatásban gondoskodni kell a környezettudományi, környezettechnológiai és a környezetgazdálkodási szakemberképzésről és továbbképzésről.

Szükséges a hallgatók környezeti érdeklődésének felkeltésére és kielégítésére alkalmas fakultatív képzési és önképzési lehetőségek megteremtése (speciális kollégium). E feladatokat külön figyelemmel kell kezelni a pedagógusképzést folytató felsőoktatási intézményekben.

A tudományos diákköri tevékenységben kapjon nágyobb támogatást a környezeti kérdések feldolgozása és konferenciák szervezése.

A felsőoktatás hatékonyságának javítása érdekében szükséges a környezeti ismeretekkel kapcsolatos oktató-nevelő munka személyi, szervezeti, anyagi és tárgyi

feltételeinek kialakítása, ill. fejlesztése.

Minden lehetséges eszközzel elő kell segíteni, hogy az iskolarendszeren kívüli oktatás különböző formáiban hangsúlyos szerepet kapjon a környezeti nevelés-oktatás és tudatformálás.

II. Közművelődés

A közművelődés eszközrendszerével is hozzá kell járulni a társadalom környezeti ismereteinek gyarapításához, szemléletfejlesztéséhez. A közművelődési intézményeket és szervezeteket meg kell nyerni a környezei ismeretek terjesztésére.

A közművelődésben a környezeti tudatosság fejlesztése terén megnyilvánuló pozitív folyamatokat, jó kezdeményezéseket támogatni kell. Tovább kell fejleszteni az ismertetterjesztés intézményeinek, szervezeteinek tartalmi és módszertani munkáját.

A könyvkiadásban, a tömegkommunikációban (TV, rádió, sajtó) és a filmgyártásban támogatni kell a környezeti nevelést segítő kezdményezéseket.

A környezeti kultúra terén működő közművelődési intézmények és szervezetek tevékenységének segítésére a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium közös alapításával megkezdi munkáját az Ökológiai Kultúra Központja.

III. Tudományos kutatómunka

A Megállapodásban foglaltak végrehajtásának szakmai megalapozása érdekében közös kutatási programok szervezésével, indításával elő kell segíteni a pozitív környezeti szemlélet kialakítását, fejlesztését célzó kutatómukánk és eredményeinek minél szélesebb körben való terjesztését és hasznosítását.

IV. Szervezeti és eljárási kérdések

A két minisztérium a környezeti nevelés-oktatás fejlesztése érdekében együttműködik az érdekelt és illetékes szaktárcákkal.

A környezeti szemléletformálásban résztvevő szakemberek jobb tájékoztatása, a bevált módszerek, hasznos tapasztalatok terjesztése érdekében a szaktárcák közös tájékoztató kiadványokat jelentetnek meg. Támogatják, ill. igénylik a környezetvédelmi oktatóközpontok munkáját.

A Megállapodás szövegét a két minisztérium hivatalos közlönyében teszik közzé.

A Megállapodásban foglaltakról intézkedési terv készül.

Budapest, 1992. december 18.

Dr. Andrásfalvy Bertalan
művelődési és
közoktatási miniszter

Keresztes K. Sándor
környezetvédelmi és
területfejlesztési miniszter